

**Project aangemeld voor: Benelux trofee voor thermisch verzinken 2015
In de categorie D, karakteristieke bouwdelen en sculpturen.**

**Toelichting op het ontwerp:
van de Poort op de Algemene Begraafplaats te Hattem**

Aanleiding

De Gemeente Hattem heeft op de 'Algemene Begraafplaats' aan de Kerkhofdijk 3 een niet meer functionerende aula vervangen door enkele kleinere bouwdelen, en de resterende ruimte eromheen ingericht voor graven voor asbestemmingen. Door de jaren heen was er op de begraafplaats grote behoefte ontstaan voor meerdere vormen van asbestemmingen. Er was al wel een uitstrooiveldje, maar nog geen nissenmuur om de urnen in bij te zetten. Terwijl momenteel er landelijk gezien er meer crematies zijn, dan dat er begraven wordt. Door het wegvallen van de aula, met zijn brede overstekken, moest er in het nieuwe plan tevens worden voorzien in een alternatieve gelegenheid om te kunnen schuilen.

Planvorming

Het ruimtelijk adviesbureau 'Kybys' ontwierp het nieuwe inrichtingsmodel voor deze inbreiding op de begraafplaats en bedacht de combinatie van een urnenmuur met een schuilgelegenheid. Dit concept werd verder door Interieurarchitectenburo Wever BNI in opdracht van de gemeente uitgewerkt in het huidige ontwerp. Tegelijkertijd gaf de gemeente buro Wever de opdracht voor het ontwerpen van een nieuwe toegangspoort (1) tot de begraafplaats. De 'oude', te vervangen, poort bestond uit een dubbel hek in een u-vormig frame, maar miste door zijn technische soberheid een mate van monumentaliteit. Daarnaast moest deze 'oude' poort wedijveren met een nog veel oudere toegangspoort, die tevens dichterbij de stad is gelegen en in het begin (vanaf 1829) het oudste deel

van de begraafplaats ontsloot. Bij de start van het project werd er nog getwijfeld om de nieuwe poort te conformeren aan deze oude poort, fraai uitgevoerd met gemetselde pijlers, hardstenen dekplaten en gesmede hekken. Al snel werd van dit idee afgestapt om de doodeenvoudige redenen dat een dergelijke strakke kopie het nooit zal kunnen halen bij deze ambachtelijke poort. Maar omdat het wenselijk was een hiërarchie tussen beide poorten te hebben, ontstond het idee voor de toevoeging van een dakje, zodat de nieuwe poort eigenlijk meer een gebouwtje werd.

Uitwerking ontwerp

In het ontwerpproces is getracht de gevraagde bouwdelen: 1) de toegangspoort, 2) de gebogen urnenmuur met overkapping en 3) de drie losse urnenzuilen, enige samenhang mee te geven. Echter qua hoofdvorm en functie zijn beide objecten (1 en 2) behoorlijk verschillend, waarna gezocht is naar een bindend constructief element. Zo werd de hoofddraagconstructie van beide bouwdelen geconstrueerd uit een fors stalen kokerprofiel van 150x250mm en later afgewerkt in een lichte tint (Papyruswit).

Veelal wordt een dergelijk constructie opgebouwd uit open INP of HE profielen, maar om de spinachtige opzet van het poortframe zo helder mogelijk vorm te geven is gekozen voor de solide en massieve uitstraling van een kokerprofiel. Door gebruik te maken van de spinconstructie is er meer vrijheid om de poten neer te zetten daar waar dat functioneel ook nodig is en door de samenkomst aan de bovenzijde van het frame, is er tevens een rechthoekige basis voor het plaatsen van het zinken dakje. De 'wijdbeense' en hoge spinconstructie heeft het effect, dat uit welke richting dan ook, de toegangspoort een vol en breed aanzicht blijft genereren en dat de poten zich moeilijk laten verstoppelen.

Om de vaste hekken, de hoofdpoot en het loophekje te kunnen ondersteunen zijn nog twee ronde staanders in het frame opgehangen en als onderschikte eenheid in een zwartgrijze kleur afgewerkt.

Het stalen dakframe kon prefab in de werkplaats worden voorzien van een houten dakconstructie en afgewerkt met een gepatineerd zinken felsdak en werd uiteindelijk met een kraan op het spinframe geplaatst.

Een leermoment

De vier draagpoten van de gebogen urnenmuur met overkapping (2) zijn vanwege de bouwvolgorde als eerste geproduceerd en ook afzonderlijk van de poortonderdelen (1) afgewerkt. Het formaat van de geknikte poten paste nog prima in het zinkbad, maar door de geknikte vorm liet het bij het afdruipe van het zink ongewenste sporen na, die door het duplexstelsel nog eens extra werden benadrukt. In de grootte van het totale object en de uiteindelijke locatie van de onderdelen stoort dit niet en is het nog conform het verwachte resultaat. Nadat we dit 'probleem' echter op tijd onderkend hadden en er nog gestart moest worden met de fabricage van de vier spinpoten van het poortframe, was er gelegenheid om de constructie, want namelijk de poten waren uitgevoerd als een vaste elleboog, aan te passen. Het afdruipe van een dergelijke elleboog zou maar zo hetzelfde eindresultaat kunnen laten zien, terwijl dit bij de poort veel meer op zou vallen. Door het gelukkigerwijs forse kokerprofiel en het relatief geringe krachterspel binnen de constructie, was het mogelijk om een demontabele interne hoekverbinding te construeren. Door nu de profielen als losse onderdelen duplex af te werken deden de eerder voorgedane problemen zich inderdaad niet noemenswaardig meer voor, terwijl de strakke verstekhoek het gewenste solide beeld niet aantast.

In de spouw van de urnenmuren en zuilen zijn tevens nog thermische verzinkte lateiframes opgesteld. Deze speciale frames ondersteunen en verankeren het metselwerk, maar zijn tevens ontworpen om er in totaal zestig aluminium urnenkasten aan te bevestigen.

Het metaalconstructiebedrijf 'Smederij Wessel' uit Hattem kreeg de deelopdracht van 'Bouwbedrijf Frank Wielink' uit Wezep, die voor het project regie had, en produceerde alle stalen eindonderdelen inclusief het plaatsen van de poort met de hekwerken.

Als men nu de begraafplaats in Hattem bezoekt dan eist de lichtgetinte poort al van ver zijn aandacht op en is daarmee een opvallend object geworden. De associatie met het archetype van een poortgebouw maakt direct duidelijk dat dit de ingang van de begraafplaats is. Loopt men de begraafplaats op, dan blijft de hoger gelegen poort vanuit elke positie ook goed herkenbaar en functioneert het als een baken.

Gerard Wever, januari 2015

